

posat que aquest mot pertany a la família indoeuropea *BHRES- 'trencar, rebentar', d'on després 'cruixir, crepitat', i finalment s'hauria passat a 'espurnejar' i 'socarrar-se'; tanmateix els diccionaris indoeuropeus de Pokorny, *IEW* 169) i Walde-P. (I, 206) no han pas acceptat aqueixa idea ni ho han fet els mateixos Falk-Torp en llur dicc. germànic (280, 282). En realitat l'única cosa ben documentada és *BHREST- (a.-al. ant. *brestan* 'rebentar-se', *brust* 'ruptura', *brastón* 'crepitat', etc.), al costat del qual és possible que vagi existir un *BHRESK-, si judicuem per algun testimoni espars i no pas segur (a.-al. mj. *braschen* 'cruixir', 'criidar, jactar-se', irl. mj. *brosc* 'soroll'). Com a representat del simple *BHRES- no quedaria més que el nor. *bras* 'crepitació', massa isolat i recent per fundar-hi res d'indoeuropeu. Més raonable sembla Hellqvist que en el seu dicc. etimològic suec (1939) admet que *brasa* i aquest *bras*, junt amb el suec dial. *brassa* 'crepitat' 'alabar-se' i suec ant. *braska* 'fer remor', són d'origen onomatopeic; i amb això s'hauria d'ajuntar, tenint en compte les vacil·lacions consonàntiques, la família citada per Falk-Torp: b.-al. mj. i neerl. *brassen* 'fer soroll', 'viure regaladament', al. *prassen* i suec dial. *brassa* 'viure regaladament', ags. *prass* 'pompa'. Essent així fins si l'esc. mod. *brasa* 'brasa', 'abrandar, socarrar', provingués d'aquesta arrel onomatopeica, no tenim fonaments per creure que aquest significat sigui antic en germànic, i que d'ací vagi poder-se pendre un mot romànic-comú, que ja hagué de pertànyer almenys al ll. vg. tardà. És clar que tampoc no és segur que aqueix mot escandinau per a 'brasa' pugui venir d'un verb que signifiqui 'petar'. Falk-Torp, després d'admetre-ho així, cuiten a reconèixer que els esc. ant. *brass* 'cuinar' i *brasador* 'un que fregeix o fa soldadures', han de ser manlleus del romànic. En efecte, el primer d'aquests mots, segons Vigfusson, és un hapax de data indeterminada, i el segon apareix només en un text del començament del S. XIII (l'esc. ant. *bras* 'soldadura', que han citat d'altres, és, segons el gran dicc. d'Oxford, un mot inventat).¹

Però si ja algun representant d'aquesta família romànica s'havia esmunyit en l'escandinau medieval, ¿per què no admetriem que els citats mots escandinaus moderns són també manlleuats? Després dels estudis i edicions d'Aebischer no podem ja posar en dubte que l'èpica francesa tingué gran repercussió i influència en les fases tardanes de l'escandinava: és clar que algun mot escadusser d'origen francès hagué de circular, doncs, en la baixa Edat Mitjana en l'escandinava literari: s'ha demostrat que tenen aquest origen els tardans mots esc. ant. *baratta* 'soroll', *afanna* 'treballar en el camp' i potser *gabb* 'alabar', veg. el *DCEC*, s. v. *barato*, *afán* (n. 3) i *gabarse*—, i d'aquests gallicismes literaris alguna cosa deu haver passat a les formes recents de les llengües escandinaves. Crec, doncs, que ací no tenim cap germanisme romànic sinó un romanisme escandinau.

Ara bé, si el romànic occidental *BRASA no vingué del germànic, d'on podia sortir? Ho ignorem del tot, però és més raonable de cercar-li una etimologia pre-

romana que no pas germànica, puix que sabem que de *BRASA el llatí vulgar ja havia format un derivat *BRASICA i un verb *BRASICARE: sobreselv. *brastga* 'espurna', b. engad. *brascher* 'caliu' (¿i *brascbla* 'antorxa?'), milan. *brascà* 'carbonitzar', piem. *brasca* 'brasa', genov. *brasca* 'fiblada de dolor', genov. ant. *abrascao* 'famolenc, àvid' (sobre si el tipus *BRASICA va existir també a França no estan d'acord Wartburg i Gamillscheg, que ho afirma, potser sense raó). De més a més l'engad. *brasser* i sobreselvà *barsar* 'fregir, fer a la brasa' sembla que representin un tipus *BRASSARE, que constituïria una altra variant del nostre mot.² Pel que fa a la família pre-romana a què hauria pogut pertànyer *BRAS(ICA), no en tenim cap indici, com sigui que no sembla que hi hagi res de semblant en cèltic.³

Acabava jo el meu article del *DCEC* exposant una nova idea, que el matís especial del cast. *brasa* m'havia suggerit, pel contrast que forma amb el propi d'*ascua*. Modernament, aquest, a moltes bandes (p. ex. a Almeria) és el mot d'ús més popular en castellà, fins al punt que *brasa*, en el llenguatge actual, sobretot en l'ús parlat, té tendència a no usar-se més que en frases fetes i usos figurats: *estar como en brasas*, *hecho unas brasas*, *tenerle a uno en brasas* (cf. cat. *donar-se brasa* 'afanyar-se', en N. Oller, *AlcM*, loc. a). Però en el castellà clàssic i antic, l'ús dels dos mots sembla ser igualment popular, amb les diferències següents: d'un metall roent es podria dir *ascua*, però mai *brasa*, que havia de ser forçosament llenya o carbons penetrats pel foc; en canvi es deia només o preferentment *brasa* quan es tractava de caliu llevat o extret de la llar o del foc, amb la pala del foc o d'una altra manera, sigui per tal de minvar o retardar la rapidesa de la combustió, sigui per tal d'encendre un altre foc, sigui a fi de portar escalfor en una altra banda, i en particular per mitjà del brasero, cast. *braser* (com ho prova el nom justament d'aquest objecte en aqueixa llengua, mai anomenat **ascuero*).

Els exs. de *brasa* per a matèries roents i incandescents llevades d'una llar, són tan freqüents com antics: en l'ex. castellà més antic, el vicari fica en l'encenser «las *brasas* vivas, bien menuzadas» (Berceo, *Sacrif.*, 112a, 119a); Alexandre, com a ardit de guerra, fa bastir uns atuells d'estany i «mandólas calentar e enchirilas de *brasas*» (*Alex. O* 1905b), «allí veríades sacar las *brasas* e meter en asadores para asar» (*GrConq. de Ultr.*, 253b15), «*brasa* trae en el seno la que cría hijo ajeno» (refrany antic, ja en el Maestro Correas), «esta mercadería que temos aquí, hè *brasa* no seio» 'cousa de que resulta mal para quem o fez', en Gil Vicente.

Ja hem vist que el nostre OPou (en el *TbPu.*, 1575) ens parla de *posar brasas en lo foguer* 'in foculo'. La *brasa* que un arrima a la seva sardina, és natural que sigui també un carbó que hom ha fet caure d'un tió abrandat. Ara bé, aquesta és una funció tan essencial de la pala del foc, que aquesta eina s'anomena *rispo* en una gran part del Llenguadoc, Llemosí (*ALF* 1724), Gascunya i Vall d'Aran, derivat del verb que